

Буряк А.А., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(м. Полтава, Україна)

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН З УКРАЇНОЮ: АНАЛІЗ МОЖЛИВОСТЕЙ, ТЕНДЕНЦІЙ ТА РИЗИКІВ В УМОВАХ НОВОГО ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПОРЯДКУ

У квітні 2022 р. Єврокомісія подала на розгляд Ради міністрів Європейського Союзу (ЄС) та Європарламенту пакет пропозицій щодо тимчасової лібералізації торгівлі, який доповнює торгові поступки, що застосовуються до української продукції в рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [1].

Широкомасштабна військова агресія РФ проти України має глибокий негативний вплив на здатність українських підприємств здійснювати експортно-імпорتنі операції з іншими країнами світу, зокрема через повне або часткове знищення виробничих потужностей, а також через блокування логістичних маршрутів у Чорному морі. За таких складних умов Україна звернулася до Європейського Союзу із проханням максимально спростити торговельні умови з метою підтримки експортно-імпорتنих операцій та подальшого поглиблення торговельних відносин із ЄС.

Заходи, які запроваджуються Євросоюзом з метою максимального спрощення торговельних умов включають, зокрема полегшення сухопутної логістики, а також підвищення ступеня лібералізації ринку і запроваджуються у вигляді трьох наступних інструментів протягом одного календарного року:

1. Тимчасове призупинення дії усіх тарифів відповідно до розділу IV Угоди про створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС та Україною. Це стосується трьох основних експортних категорій:

- промислової продукції (підлягає поступовому скасуванню тарифів до кінця 2022 р.);
- фруктів та овочів;
- сільськогосподарської продукції та переробленої сільськогосподарської продукції, що підпадає під тарифну квоту.

2. Тимчасове нестягнення антидемпінгових мит на імпорту з України (на дату набрання чинності Положення);

3. Тимчасове призупинення застосування загальних правил для імпорту щодо товарів, походженням із України [2].

Заходи з лібералізації торгівлі, передбачені пропозицією ЄС вживаються із дотриманням зобов'язань статті 2 Угоди про асоціацію, яка закріплює як істотний елемент Угоди сприяння принципам суверенітету та територіальної цілісності, непорушності кордонів та незалежності. Варто констатувати, що заходи із лібералізації торгівлі залежатимуть від поваги до основних принципів, викладених у статті 2, включаючи ті, що передбачають умову, за якої повага до демократичних принципів, прав людини та основних свобод і повага до принципу правління Законом є істотними елементами Угоди про створення глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС та Україною.

Загалом, ці тимчасові та виняткові заходи сприятимуть підтримці та розвитку існуючих торговельних потоків з України до Європейського Союзу, що відповідає одній із головних цілей Угоди про асоціацію, яка має створити належні умови задля посилення економічних та торговельних відносин, що у свою чергу, призведуть до поступової інтеграції України на внутрішній ринок ЄС.

Рішення Євросоюзу з приводу лібералізації доступу вітчизняних товарів до європейського ринку сприятиме підтримці як українських товаровиробників, так й

експортерів у складних умовах воєнного стану та перспективам нарощування експорту в післявоєнний період. Варто констатувати, що на обсяги українського експорту суттєво вплинуть наслідки широкомасштабної воєнної агресії РФ проти України та втрата значної частини промислового й сільськогосподарського потенціалу. Крім того, за умов тимчасового блокування морських портів одним з основних питань залишається налагодження альтернативних логістичних маршрутів, які зможуть забезпечити безперебійне постачання українського експорту. Рішення європейського уряду слугуватиме позитивним сигналом для інших держав та їх об'єднань, що підтримують суверенітет, територіальну цілісність та незалежність України, запровадити подібний режим торгівлі з Україною задля додаткової підтримки української економіки.

Велика Британія у квітні 2022 р. також оголосила про нові заходи у сфері торгівлі, що запроваджуються з метою економічної підтримки України у її спротиві російській воєнній агресії. Зокрема, Велика Британія в односторонньому порядку застосовуватиме нульову ставку ввізного мита на всі товари українського походження та скасує всі тарифні квоти в рамках Угоди про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. Запровадженням режиму безмитної торгівлі Велика Британія та Євросоюз створює передумови для відновлення й нарощування експорту традиційної та нової номенклатури товарів – і сільськогосподарських, і промислових, у т. ч. з високою доданою вартістю. Зважаючи на це, важливим є пошук гнучких рішень щодо забезпечення функціонування експортної логістики на належному рівні та вирішення питання стосовно відповідності товарів вимогам і стандартам країни-імпортера. За окремими оцінками, український експорт раніше обкладався митами в середньому за ставкою приблизно 22%, але після формальних процедур мито справлятиметься за нульовою ставкою, що буде суттєвою автономною торговельною преференцією для України [3].

Отже, лібералізація Великою Британією та ЄС торгівлі з Україною загалом справлятиме позитивний ефект, оскільки буде спрямована на:

- забезпечення українським експортерам додаткових можливостей конкурувати на європейському ринку та збільшення торговельних потоків у складних умовах;
- підтримку внутрішнього виробництва сільськогосподарської та промислової продукції;
- пом'якшення інфляційного тиску за рахунок збільшення обсягів торгівлі з Україною, а також можливого виконання посередницьких функцій;
- заохочення інших країн та їх об'єднань до лібералізації торгівлі з Україною та кумулятивний ефект від цього;
- продовження інтеграції української економіки до світової торговельної системи.

Список використаних джерел

1. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони / Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII // Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#n2>.

2. Regulation of the European parliament and of the council on temporary trade liberalisation supplementing trade concessions applicable to Ukrainian products under the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, an Ukraine, of the other part / Brussels, 27.04.2022. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0195>.

3. Широкий Г. Лібералізація Великою Британією торгівлі з Україною: аналіз можливостей для українського експорту. Центр зовнішньополітичних досліджень НІСД України. URL: <https://niss.gov.ua>.